

Ostrov

Roy Jacobsen

Z norštiny přeložila Jarka Vrbová

Pistorius & Olšanská
Příbram 2014

Tato publikace byla vydána s laskavou finanční pomocí nadace NORLA a Ministerstva kultury České republiky.

This translation has been published with the financial support of NORLA and the Ministry of Culture Czech Republic.

The original title: De usynlige

Copyright © CAPPELEN DAMM AS, 2013

Translation © Jarka Vrbová, 2014

ISBN 978-80-87053-99-7

1

Jednoho bezvětrného červencového dne kouř stoupá přímo vzhůru. Dva veslaři vezou pastora Johannese Malmbergeta na ostrov, kde čeká rybář a rolník Hans Barrøy, právoplatný majitel stejnojmenného ostrova a hlava jediné rodiny, která tam žije. Stojí u jednoduchého přístaviště, které postavili jeho předkové z oblých kamenů, a pozoruje blížící se člun, napjaté svaly na zádech obou veslařů a za jejich černými čepicemi se štítkem usměvavou vyholenou pastorovu tvář. Když se přiblíží na dostatečnou vzdálenost, zavolá:

„No ne, to je nám vzácná návštěva.“

Pastor se ve člunu postaví a pohledem přejíždí po pobřeží a loukách, jež se táhnou až ke stavením chráněným nepatrným hájkem, poslouchá křik racků bílých i černých, kteří sedí na skaliskách a kejhají kvak-kvak jako husy, pozoruje rybáky a další promenující se vodní ptáky, jak pod tvrdými slunečními paprsky klovou do sněhobílých pobřežních pláží.

Vystoupí na břeh a nejistým krokem udělá pár kroků po pevné zemi, otočí se a spatří něco, co ještě nikdy neviděl, svůj rodný dům pod horami na Hovedøya, jak je vidět odsud z Barrøy, rozeznává obchodní stanici, krám, celou osadu, lesíky a přístav se čluny.

„Jak to, že odsud není vidět fara?“

Hans Barrøy na to:

„Ale je, já ji vidím.“

„Asi máte lepší zrak než já,“ řekne pastor a nespouští oči z ostrova, kde působí posledních třicet let, ale ještě nikdy ho neviděl z tohoto nezvyklého místa.

„Dyk jste tu taky nikdy nebyl.“

„Je to dvě hodiny veslování.“

„Máte přece i plachtu,“ říká Hans Barrøy.

„Je bezvětří,“ namítne pastor, pohled stále upřený k domovu, neboť pravda je taková, že má z moře smrtelnou hrůzu a teď je celý roztrášený a rozrušený z toho, že tu pokojnou plavbu ve zdraví přežil.

Veslaři si vytáhli dýmky, sedí k nim zády a kouří. Farář konečně podá Hansovi ruku a zároveň si všimne ostatních členů rodiny, kteří mezitím sešli k vodě, Hansův starý otec Martin, vdovec, žena mu zemřela už před deseti lety, pak Hansova svobodná, o mnoho let mladší sestra Barbro. A Maria, vládkyně ostrova, která vede za ruku tříletou Ingrid. Všichni jsou ve svátečním, jak pastor spokojeně zjišťuje, asi viděli člun, když objížděl Vydrí skálu, která teď při pohledu na sever připomíná černý klobouk.

Pastor zamíří ke stojícímu hloučku, všichni mají pohled upřený do trávy, podává jednomu po druhém ruku, nikdo se neodvážá k němu vzhlednout, ani starý Martin, který si sundal červenou pletenou čepici. Jako poslední bere pastor za ruku Ingrid a s potěšením v duchu konstatuje, že má čisté, bílé ruce, dokonce ani smutek za nehty, nemá je ani okousané, ale krátce ostříhané, a s malými doličky tam, kde postupem času vystoupí klouby. Podrží chvíli v ruce ten malý klenot a pomyslí si, že se brzy promění v tvrdě pracující ženskou ruku, ve šlachovitou a udřenou ruku barvy země, v ruku mužskou, a bude připomínat kus dřeva, ve který se tady dřív nebo později promění všechny ruce, a řekne:

„Tak pověz, maličká, věříš v Boha?“

Ingrid neodpoví.

„To ano, věří,“ řekne za ni Maria, která jako první pohlédne hostu do očí. A pak se pastor vrátí ke svému novému objevu a vzrušeně pokročí kolem přístřešku na lodě kousek dál od břehu, odkud je výhled ještě lepší.

„Propána, teď vidím i faru.“

Hans Barrøy popojde dál a řekne:

„A odsud uvidíte i kostel.“

Pastor chvatně stoupá za ním, zastaví se a obdivuje bíle natřený kostel, který zasvítí jako vybledlá poštovní známka pod černými horami, na nichž poslední skvrny sněhu připomínají vykotlané zuby ve starých ústech.

Kráčejí dál a mluví o křtu, rybolovu a kajčím peří a farář je z ostrova Barrøy přímo nadšený, z domova se přitom na horizontu jeví jako pustá černá skála, ale jak teď pastor na vlastní oči vidí, musí ve jménu Božím připustit, že je to jedna zelená zahrada, jako asi mnoho dalších ostrovů, kde také žijí jen jedna či dvě rodiny, třeba Stangholmen, Sveinsøya, Lutvær, Skarven, Måsvær nebo Havstein, na každém jen pár lidí, kteří hospodaří na tenké vrstvě půdy, rybaří v hlubokých vodách oceánu a živí děti, jež vyrostou a hospodaří na stejné půdě a loví ryby ve stejných hlubinách. Tohle nejsou žádné jalové a zahořklé ostrovy, je to šňůra perel či zlatý řetízek, jak barvitě líčí ve svých nejlepších kázáních. Naskýtá se tedy otázka, proč nepřijede častěji.

Odpovědí je moře.

Pastor je suchozemská krysa a jen málo dní v roce je takových jako tento, čekal na něj celé léto. Jak stojí u paty trávou porostlého mostku do stodoly a obhlíží svou nekonečnou farnost, kde má Bůh své pevné místo už od středověku, přepadne ho náhle pocit, že vlastně nevěděl, jak ta jeho farnost vypadá, až teď, a skoro ho to podráždilo, jako by měl po všechna ta léta na očích závoj nebo byl obětí celoživotního podvodu, a to nejen co se týče rozlohy své farnosti, ale i vlastního duchovního působení – opravdu není větší?

Ta myšlenka ho naštěstí spíš zneklidňuje, než drásá, metafyzika oceánu, kde všechny vzdálenosti klamou, ho málem znovu odvede jinam, ale hned se vydá zpátky a vrací se k rodině, stařec už má zase čepici na hlavě, přímo za ním stojí vysoká Maria a hřmotná Barbro, již pastor svého času nemohl z nejasných pohnutek konfirmovat, zamklé dítě Boží uprostřed oceánu na ostrově, který, jak se ukazuje, je čirý drahokam.

Pustí se do hovoru o nadcházejícím křtu tříleté Ingrid s dlouhými vlasy barvy dehtu, s jasnými očima a s nohama, které jistě poznají boty až hluboko v říjnu. Kde se vzaly ty oči, v nichž není ani stopy po tupé hlouposti chudoby?

Jedním dechem, skoro v euforii, se zmíní, že mu bude potěšením, jestliže uslyší na křtu zpívat Barbro, pokud si dobře pamatuje, má krásný hlas...?

Celá rodina náhle zrozpačítí.

Hans si vezme faráře stranou a vysvětluje mu, že Barbro má sice krásný hlas, to ano, ale neumí příslušné písně, vydává jen tóny, o kterých se domnívá, že se hodí, a ty se také podle jejich soudu hodí, ale je to zároveň důvod, proč nebyla v patřičném věku konfirmována, kromě několika dalších důvodů, jak si pastor jistě pamatuje.

Johannes Malmberget o tom dál nemluví, má naopak jinou otázku, kterou by rád Hansovi položil. Jde o ten záhadný nápis na náhrobním kameni, který mu dělá starosti od té doby, co pod něj uložili Hansovu matku, verš vyrytý podle jejího přání, ale na náhrobní kámen se nehodí, je dvojnásobný a takřka nepokrytě hlásá, že život nemá cenu žít. Když však Hans neodpoví nijak uspokojivě ani na to, převede pastor řeč na peří a zeptá se, zda nemají nějaké na prodej, potřebuje doma dvě nové příkrývky a zaplatí víc, než by dostali na výročním trhu nebo na stanici, kajčí peří se vyvažuje zlatem, jak se u nich říká...

Konečně můžou probírat něco praktického a konkrétního a vejdou do domu, Maria prostřela stůl v parádním pokoji

a po kávě s lívanci a dojednaném obchodě pastora ovládne klid a pocit, že teď se mu dostává největší milosti, a tou je spánek, načež se mu oči zavřou a dech se prohloubí a prodlouží. Sedí v Martinově houpacím křesle s rukama v klíně, spící pastor u nich doma, pohled na něj jim připadá lichotivý a legrační zároveň. Sedí celou dobu kolem něj, dokud neotevře znovu oči, netrhne sebou a nevyskočí. Vypadá, jako by nevěděl, kde je. Pak se ale rozvzpomene a ukloní se. Jako by děkoval. Nevědí, za co jim děkuje, a on neřekne ani slovo, oni ho doprovázejí ke člunu a pozorují, jak si sedá na hromadu sítí na zádi, vedle sebe položí pytel peří a malý soudek racích vajíček a znovu zavře oči, takže se zdá, že ve chvíli, kdy je opouští, spí. Kouř pořád stoupá přímo k obloze.

2

Všechno cenné na ostrově pochází odjinud. Kromě půdy, ale kvůli ní tady nejsou, toho jsou si obyvatelé bolestně vědomi. Hans Barrøy zlomil poslední násadu kosačky a musí přerušit senoseč. Novou si nemůže vyřezat z místního zdroje, pokud má být z jasanu, protože ten tu neroste. Buď si tedy může jasan koupit na stanici, anebo si násadu vyrobit z jiného druhu dřeva a mít ji zadarmo.

Položí list kosačky na sušák, kráčí po travnaté cestě k přístavišti, spustí člun na smaragdově zelenou hladinu a chystá se do něj naskočit, rozmyslí si to však a vrátí se ke stavení, kde u jižní stěny sedí Maria a záplatuje kalhoty. Když Hans vyjde zpoza rohu, vzhlédne.

„Kde je holka?“ zeptá se jí přehnaně hlasitě, protože ví, že Ingrid ho viděla a schválně se schovala, aby ji musel hledat, a až ji najde, aby se s ní zatočil dokola.

Maria pokyne ke sklípku na brambory. Otec opět nahlas řekne, že by s ním stejně nemohla, on teď musí zajet na Lesní ostrov, pustí se znovu k molu a neujde ani pár metrů, když za sebou uslyší její kroky a v pravý okamžik si dřepne, aby mu mohla skočit na záda, chytnout ho rukama kolem krku a výskat, dá se do běhu jako kůň a vydává zvuky, k jakým se odhodlá, jen když jsou spolu sami.

Ten její smích.

Zeptá se jí, jestli si mají vzít kožešinu.

„Ano,“ odpoví děvče a zatleská.

Dojde do boudy pro ovčí kožešinu a položí ji na záď člunu, takže vypadá jako lůžko, znovu vyskočí na břeh a odnese ji na palubu, ona se protáhne na místo a opře se zády o příčku na zádi, aby viděla, jak vesluje, dívá se i přes okraj lodi, otáčí hlavou ze strany na stranu a malé prstíky jako bílí červíci svírají dehtem napuštěné borty.

Ten její smích.

Hans vesluje kolem mysu, mezi nesčitelnými ostrůvky a čnějícími balvany a vybírá si nejrychlejší cestu na Lesní ostrov, povídají si o křtu před třemi týdny, kostel kvůli osmi dětem z ostrovů bohatě vyzdobili, Ingrid jako jediná mohla přijít ke křtitelnici po svých a vyslovit své jméno, když se pastor zeptal, jak se dítě bude jmenovat. Pak jí otec řekne, že už je dost velká na to, aby takhle jako mimino ležela na ovčí kožešině, mohla by být trochu užitečná, co takhle veslovat nebo zkusit spustit šňůru, aby chytili tresku nebo dvě, a tak nevážili cestu jen kvůli kosišti.

Odmlouvá mu, že se jí nechce být velká, a pověsí se přes jeden okraj člunu a pak přes druhý, přestože ji otec nabádá, aby v lodi seděla rovně. Změní směr od Vydří skály k jeřábu na jižní špičce Moruškového ostrova, osmkrát zabere a znovu změni směr a projíždí mezi útesy, kde je při současné výšce vody dostatečně hluboko, pak couvne a vesluje do zátoky, kde si už dřív zatloukl do balvanu železnou skobu.

Řekne jí, aby se chytla provazu a vylezla na břeh, tak tam stojí a drží člun jako krávu na řetěze, zatímco otec se postaví a rozhlíží se, jako by bylo něco k vidění, ptáci na obloze, hory vzadu za jejich ostrovem a hlasitý křik racků, bíločerné kmitavé pohyby nad hlavou.

Vystoupí k ní na pevninu a ukáže jí, jak se váže dvojitý uzel. Nejde jí to a vzteká se, ukáže jí to ještě jednou, uvážou uzel společně, děvčátko se směje, uzel drží. Řekne jí, že se

může zatím vykoupat v obřím hrnci, on zajde do lesíka, na ni je tam moc komárů.

„Ale musíš si sundat šaty.“

V úzkém údolí táhnoucím se severojižně ostrovem najde čtyři útlé kmeny, sice ne jasany, ale jiné vhodné stromy, které by tak vysoko na severu ani neměly růst, jeden je hned nad kořeny zahnutý, bude dobře sedět na ramenu, Hans je spokojen.

Naloží si kmínky na rameno, znovu přejde skálu a seskočí těsně vedle obřího hrnce, kde sedí děvče po ramena ve vodě a rukama pleská do hladiny, takže dešťová voda jí stříká do tváře, až výská a dělá grimasy. Ten její smích. A jeho neklid, který pocituje od chvíle, kdy se narodila.

Hans žuchne na záda a rozhodí paže na hrbolatém balvanu, hlava leží na kameni a zůstane tak ležet, pozoruje hejno racků a poslouchá její tiché otázky, stejné, jaké klade každé dítě, chce na něm, aby se taky koupal, pleskavé zvuky a svěží východní vítr, sůl na rtech, pot a oceán, zmizí mu ve víru světla a tmy a zase se objeví a mžourá na ni, jak stojí nahá ve slunečním světle a ptá se ho, jestli se smí utřít do šatů.

„Vezmi si tohle,“ řekne, strhne si košili a slyší, jak se mu směje, že má úplně bílé tělo a paže, ale krk černý jak uhel, připomíná jí panenku, kterou jí jednou udělal, skládá se z dílů, jež k sobě nepasují, ale i to je nápad normálního dítěte, že panenku pojmenovala Oskar a občas ji osloví Anni.

Na zpáteční cestě chytanou tři tresky, položila si je k nohám a choulí se nad nimi do jeho košile. Jak se schyluje k večeru, otec chce košili zpátky, ochladilo se. Ingrid se pozadu svalí na kožešinu, obejmě si pažemi lýtka a šibalsky ho pozoruje přes špičatá kolena.

„Ty se všemu pořád směješ,“ řekne jí a napadne ho, že dcera umí poznat rozdíl mezi hrou a vážností, že málokdy pláče, nevzdoruje ani si nestaví hlavu, nikdy není nemocná,

vždycky se naučí, co má, jenže on se toho svého neklidu nemůže zbavit.

„Nevykucháš je?“ zeptá se otec a pokývne směrem k rybám.

„To je hnus.“

„Kdopak ti to řekl?“

„Máma.“

„Máma je na něco takového moc nóbl. To my ne, víd?“

Ingrid se zamyslí, strčí si do pusy dva prsty.

„Rackové mají hlad,“ řekne otec.

Děvče strčí pravou ruku do útrob největší tresky, vyškubne vnitřnosti a podrží je v natažené ruce s výrazem odporu v očích. Otec podle značek na skalách vesluje mezi ostrůvky, Ingrid hází z lodi vnitřnosti a pozoruje racky, jak se na ně vrhají, požívají je a perou se ve víru života a smrti. Zastrčí prsty do další tresky, vyhodí vnitřnosti ptákům, pak do poslední, lehne si přes okraj člunu, vyvržené ryby jednu po druhé vypere a položí je vedle sebe na dno člunu, největší k pravoboku, prostřední doprostřed a nejmenší nalevo, pak si dlouze a důkladně myje ruce, tohle dítě to má v hlavě naprosto v pořádku, říká si otec s přimhouřenýma očima a cítí na pohybech lodi, že dcera visí ze zádi a maluje si hady do vodní hladiny, takže k přístavišti dopluje s nakloněným člunem, vytáhne ho jen napůl a podstrčí pod něj dřevěné podstavce, protože moře ustupuje.

Dcera jde před ním po cestě nahoru, vleče úlovek, na tenká lýtka jí kapou poslední kapky rybí krve. Otec nese na rameni čtyři kmínky, sekyru v podpaží, v ruce její suché šaty. Zastaví se a pohlédne na slunce na severozápadě, je nejasné a rozmlžené a brzy se ukáže měsíc, blíží se noc a jemu táhne hlavou, jestli má opravit kosu hned, nebo si dopřát několik hodin spánku, než zítra ráno padne na Růžovou louku rosa. Rosa padne vždycky nejdřív tam, roste tam zvláště načervenalá tráva.

3

Co vyplaví moře na ostrov, patří těm, kdo to najdou, a ostrované toho najdou spoustu. Kusy korku a celé sudy, konopná lana, dříví a zelené a hnědé skleněné koule, které rybáři používají jako plováky na sítě. Když se bouře vyzuří, starý Martin Barrøy je vymotá z chaluh, koule osítuje a jsou jak nové. Občas se najde dřevěná hračka pro Ingrid, ale i bedýnky na ryby, vesla, velrybí kost, lopatka na vybírání vody z člunu, prkna a zbytky člunů. Jednou přistála na břehu celá kormidelnická kabina. Kůň ji odtáhl na jižní stranu ostrova a Ingrid si v ní hrála, seděla na kapitánské židli a otáčela mahagonovým, mosazí kovaným kormidelním kolem a rozhlížela se po vlnách kamenných zídek, které se táhnou po ostrově.

Zídek tu stojí celkem osm.

Jsou postavené z kamenů, jež vystoupají na jaře ze země jako skleněné koule z moře, jen mnohem pomaleji, mnoho zim trvá, než se kameny dostanou na povrch a lidé je můžou na jaře posbírat, položit je na zídku a zvýšit ji o další kus, kamenné zídky rozdělují ostrov na devět dílů, na devět travnatých pozemků, říkají jim louky. Jižní louka je nejvíc vystavena živlům, obrovskou silou na ni naráží oceán. Další louce říkají Prsa a kdoví, kde se to jméno vzalo, ale nejspíš podle oblých zelených vyvýšenin, jež se na ní zvedají jako větší či menší ženská ňadra, ovce je okusují do kulata a po

senoseči jsou dokonale hladká. Pak mají louku Kamenku, protože tam je víc kamení než jinde, a Růžovou louku, na které roste načervenalá tráva barvy nezralých jeřabin. Louka zvaná jednoduše Pastvina obklopuje stavení a chlív, Rajská louka je obrácená k severu, přitom je ale nejúrodnější a odjakživa se na ní sázejí brambory, pak Strup, Severní louka a Bída. Všechna jména mají ty pozemky po zásluze, i když Bída je nejšťavnatější z nich a rozkládá se kolem přístaviště jako velký zelený palčák.

Jenže ostrované najdou většinou jen vyplavený odpad.

Zpola rozložené a zapáchající sviňuchy, alky a kormorány, brodí se v tlejících chaluhách a vytáhnou tu jednu botu, jindy klobouk, bandáž a jednu berli, části cizích životů, svědky záplav a lidské nedbalosti, rozmařilosti a neštěstí, jež postihly někoho, o kom nikdy neslyšeli a nikdy se s ním ani nesetkají. Někdy najdou i nedobrovolné poselství, jež nelze rozluštit, kabát s kapsami plnými anglických novin a tabáku, pohřební věnec, francouzskou trikoloru na oprýskané žerdi nebo slizem pokrytou skříňku s exotickými ženskými potřebami nejintimnějšího druhu.

Občas najdou i láhev a v ní dopis plný směsice touhy a důvěrností určených někomu jinému než těm, kdo ho našli, ale který by, pakliže by dorazil na příslušné místo, vehnal adresátovi do očí krvavé slzy a snažil by se pohnout nebem a zemí, aby pro pisatele něco vykonal. Ostrované otevírají lahve opatrně, dopisy vytáhnou, a pokud rozumějí řeči, přečtou si je, přemýšlejí o jeho obsahu a napadají je různé myšlenky – lahvová pošta je bájný prostředník touhy, naděje a zprostředkovaného života – a pak dopis uloží do truhly k předmětům, které si nechtějí ani nechat, ani je vyhodit, láhev vyvaří a použijí na rybízovou šťávu anebo ji postaví na důkaz její prázdnoty na okno ve chlívě, aby ji prosvěcovalo sluneční světlo a zeleně ji prozářilo, než paprsky dopadnou na zem a osvětlí suchou slámu na podlaze.

Jednoho podzimního rána najde Hans celý strom, který vyvrátil víchr a moře ho zahrnalo na jižní špičku ostrova. Obrovitý strom. Hans nevěří svým očím.

Moře je teď už v dokonalém souladu s větrem a strom spočívá na břehu jako kostra pravěkého netvora, jako trup velryby, kořeny a větve netknuté, ale bez jehličí a kůry, ty spolkle moře, a představuje aspoň tunu pryskyřice, ve světě tak ceněné, mohla by namazat smyčce slavných houslistů a jejich tónům dát dokonalou čistotu. Ruský modřín rostl několik staletí na břehu Jeniseje v pustých krajích jižně od Krasnojarsku, kde po sobě víchry v tajze zanechávají stopy jako hřeben v mastných vlasech, až se jednou při jarních záplavách do modřínu zařaly ostré zuby ledu, převrátily ho do řeky a hnaly ho tři sta nebo čtyři sta mil na sever do Karského moře, tam ho odevzdaly slaným proudům, jež ho nesly dál na sever až na okraj ledových plání a dál na západ kolem ostrovů Novaja Zemlja a Špicberky až skoro k Islandu a ke Grónsku, kde ho teplé proudy vyrvaly proudům ledovým a hnaly ho nazpátek na severovýchod obrovským obloukem přes půl zeměkoule, aspoň desítku let nebo i dvě, než ho poslední bouře vysadila na ostrov u norského pobřeží a jednou za rozbřesku ho našel Hans Barrøy, který nad ním stojí, prohlíží si ho a údivem nenachází slov.

Větší strom tu ještě nikdy nikdo neobdivoval.

Běží domů přivolat rodinu.

Pustí se do dělení kořisti, odřežou a odsekají kořeny a větve a vyrovnají je k severní stěně chléva, bude z nich dřevo na zátup, pak se vrhnou na kmen. Na zemi náhle leží třináctimetrový římský sloup a oni nejsou schopni dostat ho s koněm a v pěti lidech k domu. Přivážou ho a jdou domů, musí se pořádně vyspat, jsou vyčerpaní, ale spokojení. Při dalším přílivu ho dostanou o pár metrů výš, ale i tam zůstane ležet jako svalený mramorový sloup.

Hans s Martinem uřežou ještě dva špalky, trvá jim to celý den a pozorují, jak je smolný vnitřek kmenu směrem ke středu stále červenější, je tvrdý jako sklo, a přesto pod listem nože porézní. Odloupnou kousek a rozemnou ho mezi prsty, přičichnou a usoudí, že ten zázrak není možné jen tak rozřezat a pak ho spálit v kamnech. Kmen tvoří celek, který je třeba zachovat, jednou pro něj najdou použití, v jiné době, anebo ho zpeněží, jistě má velkou hodnotu.

S vypětím posledních sil odvalí kmen na třech kuláčích, po obou stranách zatlučou čtyři kolíky a přibijí je ke kmenu. A kmen tam leží dodnes, ještě po sto letech, nápadný bílý válec na břehu moře. Vypadá, jako by ho tam někdo zapomněl, vypadá, jako by někdy ostrovanům k něčemu sloužil, jako by byl pro někoho nepostradatelný.

4

Nikdo nedokáže ostrov opustit, ostrov je vesmír v kostce, kde hvězdy spí v trávě pod sněhem. Ale stane se, že se o to někdo pokusí. Bývá to v den, kdy vane pomalý východní vítr. Hans Barrøy napnul plachtu obarvenou březovou kůrou a hladce dopluje až ke stanici. Má s sebou celou rodinu kromě starého Martina, ten nemá k takovým cestám důvěru.

Odvážejí někam Barbro. Barbro je třiadvacet a musí začít vydělávat, našli jí místo.

Přivázali člun k hrázi u obchodní stanice a Ingrid ji vede za ruku nahoru ke krámu a ke stavením, kde rostou stromy až do nebe, domy jsou natřené barvou a stojí tak těsně u sebe, že člověk může přecházet z jednoho do druhého bez kabátu.

Barbro se drží jako klíště Ingrid, protože ví, co přijde, zastaví se před obchodem a upřou se na ni všechny pohledy místních, lidé z toho ostrova tu jsou k vidění málokdy. Ingrid je neparáděná v modrých šatech a šedivém pleteném kabátku s našitými blyštivými zelenými krystaly na límci a na manžetách. Barbro má žluté šaty a lodenový kabátek, je jí krátký, a říká, že by chtěla cukrkandl.

Hans vejde hned za ní a řekne ano, cukrkandl dostane. Jenže po návštěvě krámu Barbro odmítá pokračovat ke statku paní Grethy Sabiny Tommesenové, která jí slíbila zaměstnat jako děvečku za byt a stravu. Hans s Marií ji tam

musí táhnout, zatímco Ingrid jde jako poslední a vrhá kradmé pohledy na houf dětí, který je z odstupu sleduje. Několik z nich už někdy viděla v kostele nebo na stanici, asi dvě zná jménem, čtyři podle vidění, ale žádné se ani nepousměje, a tak se na ně přestane dívat a vběhne do zahrady, která obklopuje bílý dům s těžkými tmavými vraty, jež se otevřou a vpustí je do úplně jiného světadílu.

Gretha Sabina Tommesenová ukazuje Barbro, že bude spát s jinou děvečkou, také z ostrovů, i když je mnohem mladší, a hned v prvních větách mluví o Barbro jako o „blbě holce“. Upozorňuje je, že ta jejich blbka musí počítat s tím, že když potáhnou sledi, povolají ji taky, třeba uprostřed noci, do rybárny na stanici stejně jako ostatní ženské v domě:

„Umí kuchat?“

„Jistě,“ řekne Maria. „Umí i vařit a příst a plést ponožky...“

„Je čistotná?“

„To přece sama vidíte.“

„Rozumíš, co ti říkám, Barbro?“ křičí na ni hospodyně, Barbro pokyvuje a zírá na křišťálový lustr, který jí visí nad hlavou, celé hvězdné nebe, do něhož se oči noří a nemohou se odtrhnout, až jí krk ztuhne. Když pak Gretha Sabina Tommesenová upozorní Marii, že její švagrová rozhodně nedostane jiné šaty než ty, co má na sobě, Hans kývne na sestru – která pořád nespouští pohled z té sluneční soustavy – a rozhodne se, vezme ji za ruku, do druhé sebere malý kufřík a jde ven, kde počká na Marii a Ingrid, až je dojdou. Manželé se na sebe podívají. Hans kývne ke dveřím krámu. Maria kývne na souhlas. Vejdou ještě jednou dovnitř a koupí cukr a kávu, dva balíky čtyřpalcových hřebíků, plechovku dehtu, ságo, skořici, pytlík hrubé soli, objednájí tři velké pytle žitné mouky, kterou si můžou vyzvednout za čtyři dny, a zase vyjdou ven a sejdou s nákupem k molu, nastoupí do člunu a připraví plachtu.

Nad mořem se vznáší jemný opar.

Hans se na sestru nemůže ani podívat. Posadí se na druhou stranu, takže mají plachtu mezi sebou. Mariinu pohledu ale neunikne, je jí sedmadvacet, je po všech stránkách silná a pochází z jiného ostrova, má rodinnou školu a dostala by místo kdekoli, ale žije na ostrově Barrøy s ním, s Hansem Barrøyem, kterému je pětatřicet, schovává se před vlastní sestrou a tají hluboký stud, stydět se a schovávat se, to jsou dvě strany stejné mince a ten pocit ho neopustí, dokud si neřekne, že je hlupák, a pokývne. Maria hned odvrátí pohled do vln a na rtech se jí objeví ten znepokojivý úsměv, díky němuž je ještě neporazitelnější.

Starý Martin stojí u přístaviště a vítá je klokotavým smíchem.

„Neříkal jsem to?“

Dobrodí se k nim vodou, vynese kufřík na zem a vede dceru k domu, Ingrid poskakuje kolem nich a vypráví o všem, co viděla, dokud její hlas nezanikne v křiku racků. Maria a Hans zůstanou stát a diskutují, jestli mají přijet s vozíkem, nebo odnesou věci v ruce.

„Snad to unesem, ne?“

Jde nahoru před ním. Hans pustí nákup na zem, popadne ji za boky a povalí ji do vysoké trávy, kde je ani Bůh nemůže vidět a nemůže ani slyšet její přidušené vzlyky a to, co mu šeptá, než se jí vrátí znovu na tvář úsměv, který jí před chvílí spadl do vln, ale on ho teď vytáhl. Nechce se jim vstát a jít domů, zůstanou ležet, dívají se do nebe a ona mu vypráví, jak se jednou doma na Buøy pod tíhou sněhu propadla na jedné straně chléva střecha. Poslouchá ji a říká si, kam asi míří, je to tak pokaždé, ale kam tím Maria míří a co chce? Až nad nimi náhle stojí Ingrid a ptá se, kam se poděli, Barbro chce vědět, co má dělat k večeři, sledě, tresku, nebo toho platýse, co chytil otec včera?

„Nafiletuju toho platýse,“ rozhodne otec, vstane, přece jen dojde pro vozík, naloží na něj věci a Ingrid vyveze všechno nahoru, zatímco Maria zůstane ležet. Maria je hlava jejich ostrova, dívá se často pátravě, pochází z jiného ostrova a má s čím srovnávat, říkejme tomu zkušenost, dokonce moudrost, mohlo by ji to ale i duševně rozpoltit, záleží na tom, jak velké rozdíly mezi oběma ostrovy jsou.

5

Na Barrøy rostou tři vrby, čtyři břízy a pět jeřábů, z nichž jeden je zjizvený a kolem pasu tlustý jako sud a říká se mu Starý jeřáb. Všech dvanáct stromů se naklání tam, kam je ohnula příroda.

Na skalce na západě jsou i menší břízy, celé rozcuchané, a stojí, jako by se navzájem držely, říká se jim Háj zamilovaných, a když zafouká, rozkomíhají se do všech stran.

Kromě toho tam roste ještě mohutná vrba, která v podstatě od nepaměti leží při zemi, jako by byla na kolenou, na rozhraní mezi Růžovou loukou a tou, které říkají Prsa. Předcházející generace, místo aby ji porazily, kolem ní postavily kamennou zídku. Je to zřejmě jediný strom, o kterém se ví, že se nesmí skácet. Ne že by ostatní káceli, přestože o pali-
vové dříví je nouze a je potřebné, takže ostrovany občas taková myšlenka napadne, ale nikoho nikdy ani nenapadlo pořezat tu silnou vrbu, už vlastně svým způsobem padla, a proto je chráněná, něco jako hrob.

V korunách největších jeřábů kolem stavení jsou velká hnízda strak. Straky ostrovanům kálejí na hlavu a kradou, a tak na ně lidé často hubují a uvažují o tom, že hnízda shodí. Ale z toho také nikdy není nic. Takže když ta nepořádná hnízda vzdorují vichru v další bouři a vydrží i tentokrát, ostrované se stoickou úlevou prohlásí, že zase žádné nespadlo. Některé spadne jen výjimečně.

Když někdy prší anebo sněží svisle, vytvoří se v trávě pod hnízdy na Starém jeřábu suché kolo. To se tam pak stáhnou všechny ovce. Zvlášť jehňata nemají déšť ráda, tlačí se kolem stromu a dělají pod sebe, takže se pod každým hnízdem utvoří černý blátivý kruh života, všechno přece souvisí se vším, tak jako se člověk nerozpadne vedví, když se zlomí v pase.

A tak je tomu i na tisících dalších ostrovů v souostroví. Je jich deset tisíc.

Jelikož je krajina tak otevřená a vystavená nečasu, mohl by někdo klidně celé pobřeží obléknout do něčeho stálezeleného, například do smrků či borovic, založit v téhle říši idealistické lesní školky, začít sázet maličké smrčky ve velkém a rozdávat je obyvatelům malých i velkých ostrovů a poučit je, že jestli ty stromečky zasadí a nechají vyrůst, budou mít následující generace dost palivového a stavebního dříví. Vítr jim pak nebude odnášet půdu do moře a zvířata i lidé najdou úkryt a mír tam, kde jim dřív celý den vichr cuchal vlasy, ovšem ostrovy už nebudou připomínat plovoucí chrámy na obzoru, ale spíš neudržovanou divočinu s rákosím a šťovíkem. Tady nikoho ani nenapadne, aby zničil horizont, kdepak. Tady na severu je podle všeho horizont to nejdůležitější, co člověk má, něco jako vibrující oční nerv ve snu, přestože ho sotva vnímá a nepokusí se ho popsat slovy. To nenapadne nikoho, dokud není země tak bohatá, že obzor stejně pomalu začne mizet.

6

Nastalo znovu jaro a obloha nad ostrovy je vysoká, větry chladné a matoucí, občas přinesou i krátký závan tepla. Přilétá úštrichník a brodí se v příboji jako bíločerná dlouhonohá slepice, pokyvuje hlavou, noří dlouhý rudý zobák do písku a vrtá a vrtá a kvoká při tom, je to sice tupý pták, ale přichází s ním jaro.

Nad mořem náhle ustane vítr.

Hans Barrøy musí svinout plachtu a sednout si k veslům. Pak se chopí vesel i Maria, posadí se za něj a kopne ho koleny do beder, až vykřikne, protože to bolí a ta jeho žena – sakra, člověk nemá chvíli klid. Barbro a Ingrid se smějí, sedí na ovčí kůži na zádi těsně u sebe, jedna v modrých a druhá ve žlutých šatech, vedle sebe malý kufřík a nečinné kormidlo mezi sebou.

„Vesluješ nakřivo.“

„To tedy ne,“ řekne Maria a odloží jedno veslo, takže člun se prudce stočí. Barbro se rozesměje, i když ví, co ji čeká, totéž co posledně, chtějí se jí zbavit.

Opět přistanou u obchodní stanice a vyjdou nahoru, jako první Hans s kufříkem, pak ruku v ruce Barbro s Ingrid a průvod uzavírá Maria, i ona je dnes nastrojená, jako by chtěla podtrhnout vážnost chvíle, společné rozhodnutí, přestože posledně to dopadlo špatně. Nikdo neřekne ani slovo.

Opět se zastaví u krámu, koupí cukrkandl a pokračují dál na faru, kde na ně čeká pastorova žena Karen Louise Malmbergetová, která se ještě před třemi lety jmenovala Husíková a je podstatně mladší než pastor, který předtím, než k němu do domu a do života přišla Karen Louise, stihl už dvakrát ovdovět. Ona je bezdětná, pastor má pět synů, všichni jsou na školách někde ve městě, jako by se ztratili navždy, odjeli a zapomněli, odkud pocházejí.

Karen Louise má světlé šaty a bílou zástěru, na nohou kupodivu punčochy a boty, přitom je pořád pod střechou. Pozdraví Barbro podáním ruky a přivítá ji, pohybuje se lehce a svižně, jako by měla radost, provádí je místnostmi a pokoji a ukazuje jim nábytek, šicí stroj a žehličku, pokojík v prvním patře, kde bude Barbro spát, světlý a příjemný s tapetami na stěnách, s komodou a vázičkou na květiny a s porcelánovým nočníkem zdobeným modrým vzorkem.

Vysvětluje jí, co bude dělat.

A není toho mnoho, téměř to vypadá, že farářově ženě jde hlavně o společnost, možná dokonce hledá přítelkyni, ani není divu, vždyť jsou stejně staré. V bíle vymalované kuchyni se paní domu zastaví s kuchařskou knihou velikosti bible v ruce a zeptá se, jestli Barbro umí číst.

Nikdo z nich na to neodpoví.

Karen Louise poprosí o prominutí a řekne, že to bylo od ní hloupé, nalistuje kapitolu o zavařeninách a mluví o tom, které z nich bude Barbro vařit, ukáže na větší i menší rybízové keře v šesti dokonalých řadách sahajících až k bílému plaňkovému plotu na druhém konci dosud jarně zahrnědlé zahrady, černý a červený rybíz, angrešt a u skalky maliny, Barbro vypráví, že na Barrøy mají stejné a ona dobře ví, kolik cukru je třeba do zavařeniny dát...

Hans Barrøy se musí posadit.

Sklesne na židli, která stojí bezúčelně mezi dvěma pokoji, jako by byla na ozdobu, dokonce ho napadne, že na ní asi

nikdy nikdo neseděl. Ale nevstane, předkloní se, složí hlavu do dlaní a lokty si opře o kolena, jako by pátral na dně myšlenek a něco hledal, ale nemohl to najít, když vtom si uvědomí, že ostatní se zastavili a dívají se na něj.

Vzhlédne a něco musí říct, kdepak je pastor?

Je na severu ostrova, odpovídá farářova žena, musel jet k...

Mluví o lidech, k nimž Johannes Malmberget jel a které, jak se ukáže, zná i Hans. Prohlídka domu pokračuje a Hans zůstane sedět sám na té zbytečné židli, vtom najde, co hledal, vstane, běží za nimi do dalšího pokoje, vezme sestru za ruku a táhne ji ven, Barbro divoce protestuje, chce v tom krásném domě zůstat. Ostatní vyjdou za nimi, zastaví se na širokých kamenných schodech a tázavě se na něj dívají, Maria něco zavolá, ve tváři bolestný výraz.

„Chci tady zůstat,“ ječí Barbro.

„Nikde nezůstaneš,“ odsekne bratr, táhne ji k brance a vystrčí na cestu, kde se zastaví a popadá dech, než je Maria s Ingrid doženou. Maria má v ruce kufřík a ptá se, co je, pořád s tím bolestným, skoro utrápeným výrazem.

„Co by,“ utrousí Hans.

Beze slova projdou kolem krámu, dnes už nebudou nic kupovat, pokračují k přístavní hrázi a sestoupí do člunu. Hans si všimne, že vítr se stočil a nabyl na síle, vane od jihozápadu. Rozvine plachtu a vyrazí zčerstva přes vodu. Spustí se déšť. Když vyplují na otevřené moře, je ještě hustší a prudší. Barbro s Ingrid se schovaly pod kožešinu. Slyší od tamtud smích a tentokrát nemá v plánu se před nikým schovávat, proč taky, ani před Mariou, která sedí zády k dešti a kapky jí stékají po dlouhých hnědých pramenech vlasů, jež jsou stále černější a připomínají vlající dehet. Hans však nevidí ani náznak úsměvu, který je obvykle zachrání.

Dlouho do noci lije jako z konve a fíčí silný vítr. Neochotně se stáčí na západ a na sever a je stále chladnější a ostřejší. Už se vyjasňuje a déšť přestal bičovat okna, když se Maria probudí a vidí, že postel vedle ní je prázdná. Dotkne se jí dlaní, je studená.

Vstane a vběhne do pokojíku k Barbro a Ingrid a řekne jim, aby se oblékly a sešly s ní do kuchyně, kde nikdo nezatopil. Ptají se, co se děje. Maria neví, co odpovědět. Zatopí a snídají s Martinem, který také nemá co říct, pak spěchají do lofotské boudy, kde nenajdou velký člun, a pustí se do spravování sítí, nechají oboje dveře otevřené, aby měli výhled na stanici, kostel a osadu, při čekání pracují tiše, a když konečně na hladině spatří šikmou plachtu jejich člunu, jak vyskakuje a mizí jako list pily, je už večer.

Plachta splaskne, člun najede na ližiny v přístavišti a zastaví se. Hans klopýtne o trs trávy, skloní se k přídi a vezme do náručí něco, co sebou mrská, na pevninu vyskočí prasátko, a hned začne pobíhat po pobřežních oblázcích a pištět. Stálo dvanáct korun, má jen jedno ucho a na čele černou skvrnu, která vypadá jako kousek uhlí. Můžou si ho pojmenovat, jak chtějí. Přivezl i hnědý pytlík s cukrkandlem, podá ho Barbro a pak odejde do lofotské boudy pro kus šňůry, prasátko uváže, na druhém konci udělá smyčku a podá ho Ingrid, která stojí hned vedle a pozoruje zvíře, jak okusuje trávu.

„To už nikdy nesmíš udělat,“ řekne Maria, otočí se k němu i k prasátku zády a odejde do domu chystat večeri, zatímco její muž stojí venku a na tváři má úsměv, jaký Ingrid ještě nikdy neviděla. Všimne si, že matka se po zbytek večera i celý další den zlobí. Ale pak se asi stane něco pro ostatní neviditelného a její divná nálada zmizí. Prasátko se bude jmenovat Kašička.

7

Stavení na Barrøy svírají podivné úhly. Shora připomínají čtyři kostky, jež někdo náhodně rozhodil, navíc sklípek na brambory, který se v zimě promění v iglú. Mezi domy se chodí po cestách z plochých kamenů a po travnatých pěšinách, které se rozbíhají do všech stran. Všechny stavby pak vytvářejí dokonalou zábranu proti nečasu i pro případ, že by se přes ostrov převalil celý oceán.

Zásluhu na jejich promyšleném rozmístění si nemůže přisvojovat nikdo určitý, je výsledkem společné a zděděné moudrosti, založené na draze vykoupené zkušenosti.

Ale ani geniální historické řešení nemůže zabránit tomu, aby se v zimě mezi obytný dům a chlév nepoložila závěj tvrdého sněhu, již se ostrované musí probouvat, obtíženi konvemi a džbery s vodou pro zvířata, a pak se s prázdnými vracet. Té závěji říkají Vlňa a proklínají ji víc než co jiného, protože Vlňa se obvykle zvedá, když jsou nervy napjaté na nejvyšší míru, v lednu a v únoru, někdy už v prosinci, ano, i v březnu, jako zeď navátého sněhu mezi zvířaty a lidmi, a i když sníh někdy odhrabávají, nemá to smysl, protože závěj obratem zase navěje. Sníh odklízejí muži, a ženy nosí vodu a mléko, a tak jim zpravidla nezbyvá nic jiného, než aby dům i chlév obcházely, a je to dlouhá a namáhavá cesta, protože ani nemohou jít vzpřímeně.

Hospodářství nestálo vždy tam, kde stojí teď, na nejvyšším bodě ostrova a vroubené rybízovými keři, ale níž, v zátocě pár

set metrů východněji, které se říká Karvika. Teď tam už zůstaly jen dvě obvodové zdi a zbytky přístaviště pohřbené v chalužích a písku. Nikdo už si nevzpomene, nikdo už ani neví, že tam někdy někdo bydlel. Avšak i v životě lidí, co stojí pevně oběma nohama na zemi, přicházejí okamžiky, kdy je napadají jiné než běžné každodenní myšlenky, a tak jednou někoho napadne, že musí existovat vysvětlení, proč už v Karvice domy nestojí. Co se s nimi stalo a proč zmizely?

Vysvětlení je určitě tragické, možná hrozivé.

Starý Martin tu má kořeny zapuštěné nejhluběji, je nejspolehlivější zdroj a má i svůj osobitý názor na to, proč a kdy ta dávná civilizace zmizela, má jistá vlastní tušení, pár zlomků si pamatuje z dětství, několik obrazů, vět a příběhů. Jenže ty už v rodině poněkud ztratily věrohodnost – kvůli jeho vysokému věku a přirozenému oslabení, které mu nejen požírá paměť, ale ohlašuje se i podivnými nápady a výstřednostmi, kvůli nimž působí v očích mladších směšně, takže každá generace si pamatuje, co se jí hodí, a svým vlastním způsobem. Tyhle nové cesty jistě také někam vedou, v nejhorším případě stejnými oklikami, je to jen otázka času.

Přestože však o ruinách v Karvice nic nevědí anebo se spojkou vysvětlením, že tam, kde kdysi stála dvě stavení, už teď není nic, chovají ke zříceninám respekt. Chodí kolem nich, děti si v nich sice hrají, ptáci tam však nestavějí hnízda, dokonce ani kajka ne, ale nemají v úmyslu je zbořit a použít kameny na jiné zdi ani na zídky, třeba mezi pozemky. To radši hledají jiné kameny, takže zbytky stavení stojí jako památník nebo hřbitov, strašidelný, zarostlý kopřivami a bršlicí, a šíří kolem sebe pocit něčeho, co je zároveň příliš studené i příliš horké. Jestliže člověk pozoruje ruiny z horní louky, připomínají čínské znaky, napsané dvěma různými rukopisy. V zimě na nich leží poprašek sněhu a pak jsou znaky proti shnilé hnědé trávě, než se také pokryje sněhem, ještě zřetelnější.

8

Debatovali o tom nesčetněkrát: Ve které místnosti budeme spát? V pokoji obráceném na sever je svinská zima, a když se v zimě zvedne severovýchodní vítr, je neobyvatelný, ale zase je tam příjemně v létě. A bývá tam krásné ticho, protože déšť zpravidla přichází z jihozápadu a dělá na střeše hrozný rámus, a to jak v létě, tak v zimě. Když jsou léta zvláště mokrá a na ostrově není možné usušit seno ani na zemi, ani na sušácích, říká Hans:

„No, matko, tak se mi zdá, že se stěhujeme na sever, tady to už dál nejde.“

Když se v zimě na povlaku peřiny blyští krystaly ledu, navrhuje pravý opak. Měli by se odstěhovat na jih:

„Tady umrzneme.“

Přenášejí peřiny ze severu na jih a obráceně, nechají se vést počasím a roční dobou, mají v každé z těch ložnic, kterým říkají vznešeně Severní sál a Jižní sál, velkou postel. Ingrid spí v pokojíku mezi oběma ložnicemi s oknem na západ a svítí jí dovnitř slunce i v ročních dobách, kdy si o něm ostatní můžou nechat jen zdát, a Barbro v pokojíku obráceném k východu, odkud obvykle přichází pěkné počasí.

Starý Martin spí dole v komůrce za pokojem. Stává se, že nechá dveře otevřené, má svá kamna a hodně v nich topí, protože je mu pořád zima, takže v parádním pokoji je někdy teplo i v době, kdy se v těchto končinách pokoj nepoužívá,

a tak někdy, třeba v úplně obyčejnou neděli v říjnu nebo v březnu, obědvají tam. To pak Maria prostře bílý ubrus.

Ubrus je na úzkém lemu vyšíváný drobnými červenými a žlutými kvítky spojovanými liánami, vyšívala ho matčina matka, ale z většiny je čistě bílý.

A Maria by nejradši spala pořád v Jižním sále, i když je tam v létě horko a hluk, protože crčí na střechu déšť, a to v létě i v zimě. Z okna ložnice ale vidí celý Barrøy a ostrůvky na jihu a za jasného počasí dohlédne až domů na ostrov Buøy, kde vyrostla a který jí slouží jako výchozí bod všeho srovnávání. Kromě toho je Jižní sál trochu větší než Severní, a tak si tam může postavit truhlu a zbude místo i na dva noční stolky, otec jí je věnoval k svatbě a mluvil o nich jako o starých krámech. Byly po její matce, ta zemřela hodně mladá na nějakou epidemii, která řádila mezi místními s takovou silou, že přežili jen nejsilnější.

Usadíme se jednou jako pořádná rodina? ptá se Maria, a přestaneme se pořád stěhovat jako cikáni?

A poté, co na ostrov přibylo prasátko Kašička – bydlí v drnové chatrči, která je momentálně prázdná – připadá Hansovi, že by měl projevit trochu iniciativy, takže když jsou přístřešky pro kajky opravené, brambory zasázené a dny o poznání delší, teplejší a světlejší a vlastně by ostrované měli začít těžit rašelinu, vezme majzlík, palici a dynamit a jde do severozápadní zátoky ke skalní stěně. Půl metru od ní stojí dehtem napuštěná kláda, aby tu mohly za přijatelného počasí přistávat i větší plavidla, například nákladní loď z obchodní stanice nebo šalupa Hansova bratra Erlinga, který se každý rok krátce po Novém roce zastaví, naloží Hanse se vším potřebným a vydají se na Lofoty. Stojí tu i bouda, říkají jí lofotská, většinou je zamčená a Hans v ní přechovává náčiní pro lov tresek na Lofotech.

Pokud na tomhle ostrově něco postrádají, tak je to pořádné molo. Teď tedy starý Martin, který tu skoro osmdesát

let žil bez něj, stojí před domem, hledí k severu a v duchu si říká, jestli se konečně jeho syn do toho nevyhnutelného úkolu pustí. Celý lidský věk sbírali naplavené dříví, problém není v nedostatku materiálu.

Jenže Hans Barrøy má jiné plány. Do skály vyseká deset hlubokých děr, naplní je dynamitem, připojí doutnák a odstřelí dobré tři kubíky kamene. Příliš velké kusy roztluče palicí.

Zajde domů pro koně s vozem, požádá Mariu, aby šla s ním, a cestou jí vysvětluje, že do základů chce opracovaný kámen, oblé balvany na břehu by nebyly k ničemu, ale základy z přitesaných kamenů se nehnou ani o milimetr.

Maria řekne:

„Základy?“

Ano, potíže se spaním a se skučením vichru jednou provždy vyřeší, když protáhnou dům k jihu, je jako stvořený k rozšíření, tři až čtyři metry dlouhá přístavba odcloní slunce i dešť a v Jižním sále budou moci spát celý rok.

Pustí se do práce s motykou a rýčem a odkope dobrou stopu rašeliny, narazí na skálu, doveze k domu kámen a druhý den už staví základy, teď s pomocí Barbro a Martina. Barbro má ráda těžkou práci, z vozíku popadne velký kámen, nese ho pět kroků ke zdi a zeptá se Hanse, kam ho má položit, a nepustí ho, dokud jí neukáže, kam přesně patří. On ale odpověď z legrace protahuje, takže Barbro zrudne v obličejí, vykřikne a kámen upustí. Pak ho zvednou společně a uloží na místo. Zeptá se jí, jestli je to dobrý.

„Ale jo,“ řekne Barbro a zvedne další kámen.

Martin nad takovými žertíky kroutí hlavou a v duchu se ptá, jestli nakonec ta ženská nebude i zdít.

Hans dělá, že neslyší, přestože i jeho to napadlo. Jeho ženě nejde z hlavy jiná věc, je jí jasné, že pokud se dům prodlouží, zmizí hlavní důvod, proč ráda spí v Jižním sále, a sice vyhlídka na krajinu jejího dětství na samém okraji

oceánu. Neodvází se ale říct nic, dokud Hans do základů nevsadí železné tyče a nezačne chystat bednění. A co vyhlídka? zeptá se po týdnu jeho usilovné práce.

V tu chvíli spatří něco, co dosud nezažila. Hans sklesne na zeď a vypadá, že se zhroutí, jako muž i jako člověk. Martin zabručí pod vousy krucinál a znechuceně odejde. Ani Maria muže nedokáže utěšit, a tak se otočí a odejde, jen Barbro je schopna posadit se vedle bratra a zeptat se, kvůli čemu pláče, jako se ptal on jí, když byla malá. Mávne rukou, aby šla pryč, otře si pot a dá se do odkopávání vrstvy rašeliny uvnitř základů, nakládá ji na vozík a vozí na Prsa, kde se pomalu snaží vyrovnávat terén.

„Co se děje?“ ptá se ho Maria u večeře.

„Co by se dělo?“ řekne Hans.

Druhý den se vydá do osady a vrátí se s člunem naloženým po okraj pytli cementu, koupil ho na dluh. Přiveze si písek a začne betonovat zeď uvnitř základů, na skále betonuje něco jako podlahu, je nerovná, ale souvislá. Na základech postaví šalování a vyžene zeď o stopu výš, až kam mu vystačí cement. Když nakonec bednění sundá, jako by si vedle domu, v jeho prodloužení, pořídili šedivou kamennou bednu o rozměrech pět krát tři metry a dobrý metr vysokou.

Bude to nádrž na vodu.

Hans Barrøy z několika dlouhých prken stluče okapy a upevní je pod střechu, od nich vede dva šikmé žlaby, které se nad nádrží sbíhají do nálevky. Přinese trámký a další prkna a začne sbíjet víko. Vypadá jako podlahu v domě a je stejně pevné, můžou na něm sedět i po něm chodit. Vsadí do něj poklop s panty, který nebude překážet při spouštění a vytahování džberů.

Starý Martin se rezignovaně usmívá.

Jelikož toho večera, kdy Hans dokončí okapy i u chlěva, je pěkné počasí, posadí se všichni na víko nádrže a večeří tam. Za deštivých dnů v červnu se nádrž naplní. Voda je čistá

jako skutečná voda, na rozdíl od vody ze studny v rašelišti, kterou budou ode dneška pít už jen zvířata. Na další lofotské výpravě pořídí Hans ruční pumpu a namontuje ji do kuchyně. Starosti mu nedělá pumpa, ale měděné trubky, které musí vést pod celým domem a v zimě v nich voda zřejmě zmrzne. Ideálně by měla být studna na severním konci domu, těsně u kuchyně. V Severním sále spí, když je na jihu moc horko nebo déšť do střechy buší moc hlasitě. Když jim tam začne být zima, vezmou peřiny a přejdou do Jižního sálu. Nežije se jim špatně.

9

S obyvateli okolních ostrovů si vyměňují chovné býky a berany. Pokud mají berana svého, nenechávají ho pohromadě s ovce a jehňaty. Pase se na vlastním ostrově zvaném Beraní roh. Tam je skoro celý rok sám, žere trávu a chaluhy a na Barrøy ho přivezou jen na jeden měsíc kolem Vánoc, když ho mají připustit k ovčím. Hans pro něj zajede a Ingrid chce vždycky s ním.

Ingrid se berana bojí, je zlý. Ale otec ho dlouhým ráhmem zatlačí na útes, popadne ho za srst, povalí, sváže mu nohy a dotáhne ho ke člunu. Ingrid tam na něj čeká, dívá se a třese se hrůzou. Beran vyvádí. Divoké zvíře. S dlouhou zcuchanou srstí, kolem kopyt mu pleskají slané hroudy písku a země, černé a zapáchající. Když přistanou na Barrøy, uvážou ho na provaz a on je po té cestě přes vodu tak ztuhlý a zkrotlý, že ho Hans bez potíží odvede do chléva a nemusí se bát odporu. Jakmile je beran hotov s tím, kvůli čemu ho přivezli, odvezou ho zpátky na Beraní roh, někdy i na nějaký jiný ostrov, kde se tou dobou nepasou ovce.

Všechny drobné ostrůvky, skalky a útesy v okolním moři mají jméno. Jeden se jmenuje Uzel. Jednou chtěl beran utéct. Přepřel na Uzel. Když to zjistili, nechali ho tam. Po třech dnech přepřel zpátky. Teď dostal za vyučenou, řekl tehdy Hans. Ingrid to připadalo strašidelné. Jestli si připadá osaměle, proč neplave na nějaký ostrov, kde jsou ovce?

Napadne ji, jestli není slepý. To se jí zdá ještě strašnější. Slepý beran ale snad aspoň slyší?

Když v ohnivém moři zmizí slunce, vidí obrys berana proti rudému horizontu jako droboučký hmyz na skále v oceánu. A když fouká vítr k nim, slyší ho i řvát.

„Teď volá Boha,“ prohlásí Barbro.

Beran je na tom stejně jako ostatní zvířata, také umře. Pak se musí pohřbít. Beran je jediné zvíře, které nakonec nesnědí.

10

Nejedí ani kajky, však to také nejsou žádná domácí zvířata, přestože jim stavějí malá kamenná přístřeší, aby tak jednodušeji posbírali peří, a jedna kajka celá léta vyvádí mladé pod schody do zádveří. Na dlouhé týdny pak zavírají kočku uvnitř. To se jí nelíbí, protože smí pobývat jen v komůrce u Martina, kde ani nevisí záclony, jež by mohla cupovat na kusy. Jmenuje se Chumáč a je to kocour, protože, jak se tu traduje, kočku mít nemůžou, měla by pořád dokola kořata a Hans by je musel topit, jenže to se může dít, jen když je koček víc, ale jak může mít u nich na ostrově kočka mladé, když je tu sama?

Je-li na jaře tak špatné počasí, že nelze nic dělat venku, Maria s Barbro se posadí ke hřebenům a čistí peří. Peří je ta nejcennější a nejtajuplnější věc, jakou na ostrově znají. Člověk ho vezme do ruky, podrží si ho na tváři a pocítí lehoučké, posvátné teplo. Stiskne ho v dlani a po hmatu má dojem, že drží jen vzduch, pak dlaň otevře a pozoruje peříčko, jak se rozvírá a vytváří znovu šedivý obláček, jako by se nic nestalo.

Když peří chtějí prodat, nacpou ho do plátěného pytle a na provázek, kterým je pytel zavázaný, pověsí cedulku. Na ní je napsáno, kterého roku peří sbírali, jméno ostrova a číslo 1. Kilo peří je neuvěřitelně objemné a lehké. Takže i ta vysoká cena, co za ni dostanou, je směšně nízká. Proto si

většinu nechávají pro sebe. Přišel na to Hans. Dávají si je do peřin jako lepší lidé ve městě, nebo pytle skladují na nejsušší půdě nad chlévem, dokud ceny nestoupnou a nebudou moci peří prodat za dvojnásobek toho, co dostanou na výročním trhu v létě nebo od Tommesena na stanici, jelikož ceny peří jsou nejnižší, když ho lidé prodávají, a nejvyšší, když peří prodává Hans. Je jediný z ostrovanů, komu se to daří. Může to být i tím, že lidé na Barrøy jsou na tom o trochu lépe než jinde, poněvadž Hans něco vydělá na lovu tresek na Lofotech, anebo je to tím, že jsou trpělivější. Ostrované vůbec musí být mnohem trpělivější než lidé z pevniny.

Barbro nerada čistí peří, má příliš hrubé ruce, a tak musí matce od svých čtyř let pomáhat Ingrid. Má peří ráda, nejdřív si s ním jen hraje a na lavici, na které sedí, se všechno peří rozlétne. Ale pak objeví, že když člověk drží hrst nečištěného peří v jedné ruce a hrst čištěného v druhé, nemůže jinak a musí nečištěné vyčistit, protože je v dlani nepříjemné, plné klaciků, trávy a úlomků mušlí, a to je tak hrozné, že by z toho mohla i umřít.

Matka jí poradila, aby tiše seděla se zavřenýma očima a opatrně držela obě hrsti peří, čištěného a nečištěného, počítala nahlas, a ještě než dojde k deseti nebo jedenácti, na dceřině tváři se objeví úsměv, o kterém matka dobře ví, co znamená. Tak a teď ses naučila něco, co nikdy nezapomeň, řekla dceři.

Od toho dne čistí Ingrid peří mnohem rychleji než Barbro, která se tak z toho neblahého otroctví vymanila a může dělat nějakou chlapskou práci ve chlévě nebo v lofotské boudě spravovat sítě.